

REVISTA

DEL

CENTRE DE LECTURA

ANY XII. — REUS, MAIG DE 1931 — Núm. 217

Converses sobre temes d'interès local

Beneficència pública

Conclusions del Ponent d'aquest tema senyor Bonaventura Font i Ferran, Advocat, discutit al CENTRE DE LECTURA el dia 4 de febrer de 1931, sota la presidència del senyor Domènec Freixa i Batlle, vis-president del CENTRE.

CONCLUSIONS

I. Necessitat per part de l'Estat de respectar i protegir les mocions benèfiques de l'individu, de la família i de les persones socials.

II. La beneficència oficial ha de suplir les deficiències de la beneficència privada.

III. En l'ample camp d'acció que en aquest punt ofereixen les societats modernes, l'Estat ha de procurar apartar els seus establiments benèfics de la política i de les excessives ingerències administratives, procurant concedir-los personalitat pròpia sota els règims de Patronats.

IV. L'assistència legal en el cas de desorganització social, pot arribar a ésser una crua necessitat jurídica.

V. El Municipi és el centre més natural de la beneficència oficial, o de l'assistència legal, quan aquesta es faci necessària.

VI. Convé promoure la reforma de l'Estatut Municipal en el sentit de facilitar la lliure assistència familiar i domiciliària, i d'obtenir més autonomia per a regular les relacions econòmiques i de serveis de la beneficència pública amb les institucions de la beneficència privada.

VII. La reorganització de la beneficència oficial de Reus caldria que s'inspirés en els dits principis, dintre d'allò que permetés la legislació vigent en fer-se la reforma; procurant en el possible els règims de Patronats.

VIII. El ram de cementiris, en l'Administració Municipal, caldria que s'agregués a la Delegació de Beneficència, posant el Cementiri sota el corresponent règim d'una Junta, i no deuria ésser font d'ingressos per a l'Ajuntament; i si en resultessin, aplicar-los a beneficència.

CONVERSA

Senyors:

Aquest és el tema que, com sabeu, se'm va assenyalar per a fer-lo objecte d'una ponència i de la conversa que anem a començar.

Després de saludar-vos seré breu en l'exordi; abans d'entrar en matèria tan sols vull fer-vos constar que el tema jo no me l'he triat pas, ni forma part d'aquells rams d'estudis en els que, per les meves particulars aficions, hi pogués ésser més o menys especialitzat; no res de nou i interessant, que sigui digne de vosaltres, podeu, doncs, esperar que us digui durant aquesta conversa. Tampoc voldria, però, que prenguessiu com una gosadia meva l'acte de presentar-me avui en aquesta tribuna. Vine ací accedint a les indicacions fetes per persona ben respectable, tant per a vosaltres com per a mi; i ho faig entenent complir un deure ciutadà, amb aquest acte públic de bona voluntat, si més no, i de cooperació, per modesta que sigui, a l'estudi i defensa de ço que pugui dir amb relació als vertaders interessos morals i materials de la nostra benvolguda ciutat de Reus.

I dit això, anem a entrar de ple a l'estudi del tema abans expressat.

Escolteu el que s'ha escrit:

“Els dèbils, els inclassificats i els ineptes són els pàries del proletariat, que en l'esdevenidor constituiran la nova classe desheredada”. Frederic Rahola, any 1910, (1).

“Milers de desgraciats indigents viuen de la caritat pública i s'amunteguen als asils i esperen ésser admesos als hospitals, on fan falta més de 3.000 llits”. Angulo, referint-se a Barcelona, any 1930, (2).

“En aquests darrers graons de l'escala social..., podíem i podem encara ésser-hi tots”. Ramon Albó, (3).

Meditem-los aquests textos, i veurem si en té d'actualitat l'estudi de la Beneficència. En Frederic Rahola, tot fent referència al que havia exposat

un gran pensador alemany, preveia, ja fa més de vint anys, la qüestió social dels dèbils, els ineptes i els inclassificats; i per l'altre text citat ens assabentem que actualment milers de desgraciats esperen ésser admesos als hospitals de Barcelona i que manquen més de tres-mil llits per a poder-los atendre.

Les necessitats humanes, senyors, perduraran al través dels segles, i és per mitjà de la justícia i del dret, i per l'amor, com es poden fer els possibles, quan menys per a mitigar-les en ço que tinguin de més desconcertadores i punyents, les dites necessitats.

Heus ací l'objecte de la beneficència en el sentit més ample de la paraula, sinònim de caritat: mitigar el dolor dels nostres germans en ço que ens sigui factible, donada també la nostra pròpia limitació per a poder-lo remeiar d'una manera total i absoluta. L'Acadèmia ens defineix la beneficència com la virtut de fer bé; ja que com diu molt encertadament, beneficiar, prové de *benefacere*, fer bé. També, segons sembla, Ciceró havia ja definit la beneficència com una virtut. De manera que si l'acte benèfic en si mateix, objectivament considerat, suposa una idea de bé, de complement, de perfecció en el seu gènere, de proporcionar quelcom de què es trobi necessitat el nostre germà; sempre en definir-lo se l'associa, gairebé podríem dir instintivament, a la idea de virtut moral, per part del subjecte que el practica, que val tant com dir: hàbit d'obrar el bé, independentment de la llei, per la sola bondat i racionalitat de l'operació; és la constant i perpètua voluntat (*constants et perpetua voluntas*) que ja els juriconsults romans incloïen també en el concepte de la justícia, considerant-la així mateix com a virtut moral, encara que ho fos en un camp molt més acotat que el de la beneficència. El camp d'aquesta és immens, tant com les necessitats humanes, tan immens com l'amor que a tots deu unir-nos en el bon desig de remeiar-les. Treiem-ne de la beneficència la caritat, separem-ne de la beneficència l'amor, fonamentat en la unitat d'origen, i del fi a que estem destinats; i convertirem la beneficència, d'un ésser ple de vida i d'anhels sublims, en un cadàver en descomposició. Necessitats humanes, virtut i amor: heus ací les seculars arrels del frondós arbre de la beneficència; les termes no hi són pas plantades, per a poder desllindar els límits de cadascuna; jo sols us diré que sempre que la beneficència no es fundi en l'amor, tant si la practica l'individu, com la societat, com l'Estat; tant si la practiquen les persones naturals com les socials o jurídiques; la beneficència, repetim, en la que es prescindeixi de l'amor, on l'amor no la vivifiqui, serà flor d'un dia, al matí de moltes aparences, per a colltorce's a la tarda i restar erta i seca.

S'ha dit que tot acte econòmic es reduceix a tres moments: necessitat, esforç i satisfacció. La necessitat humana, la imperfecció, és també, doncs, el fonament, l'última raó d'ésser de l'acte econòmic; és diferència però de l'acte, de la relació benèfica; i d'una manera radical, perquè en l'acte econòmic, si

bé hi ha necessitat per part del subjecte de la relació, té mitjans per a remeiar aquella necessitat sentida, esmerçant la seva activitat o els seus cabals en produir o adquirir allò que li faci falta: la manca de mitjans propis per a remeiar el subjecte la necessitat és, doncs, ço que diversifica l'acte econòmic de l'acte benèfic en el sentit ample de caritat.

En sentit estRICTE, s'entén per Beneficència, i més referint-se a la pública, de què devem ocupar-nos, el socors o cura de l'indigent, que no pot mantenir-se sense auxili aliè. Sempre que tinguem el subjecte necessitat en el sentit dit, o sigui, el beneficiari; un altre subjecte actiu, individu, associació, institució o corporació, capaç de tenir la virtut, personalment o per mitjançeria dels seus representants, d'apropar-se al necessitat per atendre'l; i es compta amb les coses materials o serveis possibles, objecte de la relació; tindrem els elements necessaris, la matèria pròpia de la relació benèfica; llavors l'amor deu donar la forma deguda, passant de la potència a l'acte la relació benèfica. Si no és l'amor, més o menys perfecte, el productor immediat de la relació benèfica, podrà aquesta subsistir, però reduïda a un simple acte d'assistència, sense les qualitats morals vivificadores de l'acte benèfic; tant si es considera amb relació amb el necessitat, com envers les repercussions socials del mateix; acte d'assistència, que podrà ésser una crua necessitat social i fins jurídica, davant de la manca de veritables actes d'amor.

D'actes benèfics aïllats n'han existit sempre en la humana societat; per perversos que siguin els instints humans, sempre ha estat necessari un gros nombre d'actes benèfics individuals, familiars i fins socials, per a ésser possible la subsistència de la societat; sinó digueu-me qui es pot vanar des de la seva naixença de no haver necessitat i obtingut la beneficència familiar, quan menys. És realment la família, el centre més immediatament natural de la veritable beneficència; les més greus necessitats físiques, morals i intel·lectuals de la primera infància, les no menys greus de la decrepitud i les altres dolences més o menys accidentals o permanents, més o menys lleus o agudes, en la família i principalment en la família és, mentre sigui possible, on deuen trobar el seu ajut i amorosa satisfacció.

Sabem perfectament que n'hi han moltes de necessitats que ultrapassen els mitjans propis de la llar; sabem perfectament que avui que tant s'ha progressat en l'estudi i classificació de les necessitats humanes a remeiar, en la manera de combatre-les en les seves causes i de prevenir-ne els seus possibles astralls; n'hi han moltes de necessitats que se surten de les possibilitats pròpies d'una família modesta, i que, per altra banda, és també impossible de possar-hi remei en la pròpia llar: els nens anormals, els majors alienats, les malalties de certes classes, necessitades de sanatoris, de clíniques, etc., són altres tants exemples de què no sempre és possible ésser remeiades totes les necessitats ni per la família ni dins de la mateixa llar.

L'excepció no és però la regla general; i a despit de tot, no temem en afirmar que la família deu haver estat i deuria ésser sempre en els casos ordinaris de la vida, el subjecte benèfic per excel·lència, dels seus membres; monada social, la decadència i desorganització moderna de la qual, deploren tots els sociòlegs i homes pensadors; ja que la relaxació dels seus vincles, afecta a tot l'ordre social.

Però, segons Balmes, la beneficència pública, pròpiament dita fou desco-neguda dels antics: "L'individu—afegeix dit filòsof—podia ésser benèfic una que altra vegada, la societat no tenia entranyes" (4) i realment en va buscàrem en aquella corrompuda societat de l'Imperi romà, per exemple, àdhuc en el seu segle d'or de la literatura i de la jurisprudència, no obstant haver arribat també al cim dels refinaments materials; en va buscàrem repetim, institucions ben definides i desenrotllades amb idees humanitàries universals de beneficència pública, on encara havia de servir-se el record d'aquell principi tradicional: "*Adversus hostem, aeterna auctoritas esto*", això és, contra l'estranger (que se'l té per enemic) hi ha perpètua autoritat.

Mireu, sinó, quines eren les idees que es tenien envers el proïsme. A Roma, en el seu Veladro i en la seva columna Lactària, a les nits s'hi acumulaven un gran nombre de desgraciades criaturetes que els seus pares recordaven amb indiferència o amb fàstic (5), horroritzeu-vos; en temps de Claudi, per a divertir al poble romà es degollen sobre l'estany Funcino 10.000 esclaus; i Titus, per a celebrar la festa del seu pare, tira 3.000 jueus a les feres. (Idem).

Davant d'aquests exemples, senyors, digueu-me vosaltres si és que trobeu manera de poder dissentir raonablement de l'afirmació del filòsof ausetà de què, la fundació d'establiments públics de beneficència no entrà mai en el sistema d'administració dels antics. En una societat, les idees, els vincles socials es relacionen i complementen els uns amb els altres, i on del modo que hem vist és menyspreada la dignitat i fins la mateixa vida dels nostres semblants, no hi podia regnar la virtut de fer bé, no hi podia ésser ben fonamentada una organització benèfica conforme al que demanden els recíprocs deures en les mútues relacions de la humana societat.

Jo no ignoro l'existència de certes institucions dels pobles clàssics antics (6). Se'ns fa observar, però, al mateix temps, que les institucions benèfiques de Grècia i Roma no estaven inspirades per l'amor al menesterós, sinó per mires polítiques; i que les classes riques i instruïdes creien que els socorsos a un pobre eren com si diguéssim un vici de l'esperit. Valenta manera de poder fonamentar la beneficència!: ja ho hem dit, però, no altra cosa podia esperar-se d'on és practicava l'infanticidi i les matances humanes podien, com hem vist de Roma, ésser una diversió del poble.

Els jueus, ens diu la història, són els primers, entre els antics, en els que hi podem veure la beneficència establerta amb caràcter oficial.

Però, quan neix el vertader sistema de beneficència que bé podríem anomenar integral, és en promulgar-se la Llei de Gràcia, és quan al desenrotllar-se el cristianisme pren carta de naturalesa en la societat aquell manament sublim: estimaràs al Senyor ton Déu amb tota la teva pensa i amb tota la teva ànima; i al proïsme com a tu mateix, per amor a Déu. I llavors s'ensenya que es deu donar menjar a qui té fam, beure a qui té sed, vestir als despullats, recollir els pelegrins, visitar els malalts i presos i enterrar els morts, i enlairant-se més, s'afegeix: donaràs bon consell al qui l'hagi de menester, ensenyaràs a l'ignorant, corregiràs al qui vagi errat, consolaràs als tristos i desconsolats, perdonaràs les injúries, suportaràs amb paciència les flaqueses i molèsties del proïsme, i pregaràs a Déu pels vius i pels morts. I encara més, tens obligació d'estimar i fer bé al teu enemic; i en quan als pobres necessitats, ço que facis per qualsevulla, segons les ensenyances del Diví Mestre, et serà premiat com si a Ell ho haguessis fet.

Digueu-me ara, vosaltres, parlant desapassionadament, si pot haver-hi una doctrina social més profundament unitiva que aquesta doctrina de l'amor. Com deia la senyora de Hausmann, en el Congrés de Beneficència celebrat a l'Exposició Universal de Barcelona, "cap escola filosòfica, cap teoria social, ni totes elles juntes ens donen un programa tan ample tan profund i tan eficaç, com és el programa de les benaurances i el de les obres de misericòrdia que d'elles es deriven".

No hi ha qui pugui desfer-me o rebaixar-me la grandiositat de l'acte del qui fent aplicació pràctica de dites doctrines, lliurant forta batalla amb ell mateix, en surt vencedor, amb la gràcia de Déu, i no sols perdona sinó que de tot cor es mostra verament benèfic amb el seu actual enemic. Ben sovint se'n troba l'ocasió de fer-ne la prova, davant de les impureses de la realitat de la vida; no hi ha res més profundament social; diguem-ho, però, d'una vegada, no hi ha res més antitètic d'aquell antic principi pagà: "*adversus hostem, aeterna auctoritas esto*"; aquest principi porta l'esclavitud i les mances d'esclaus en els públics festins, per a delectació del poble; en canvi, aquelles doctrines porten al propi sacrifici d'interessos i personal, envers els més sublims ideals benèfics socials: i com a natural resultat l'organització de la beneficència.

No és estrany, doncs, que Orodea, en la seva Història d'Espanya, ens digui referint-se a l'aparició de les doctrines cristianes: "llavors els fills no han de fer cap al Veladro o a la columna Lactària, ja que troben asils on es recullen a les infortunades víctimes del llibertinatge i de la misèria. Als esforços de l'Evangeli els circs es convertiren en enfermeries de Sant Llätzer, es tanquen les fonts de l'esclavitud amb la redempció de captius, s'installen els hospicis i neixen els hospitals". Heus ací la beneficència pública organitzada,

en el sentit de fundar-se per la societat establiments on rep auxili l'indigent o desvalgut anònim".

Els hospitals neixen, doncs, amb l'Església. Podeu trobar en el ram d'Instrucció pública l'origen de les Universitats, encara que de manera imperfecta en les escoles d'Academo i altres de l'antiguitat clàssica; si sabeu trobar-hi hospitals públics us agrairé que me'ls mostreu. El seu origen remot és precis buscar-lo en les Diaconies dels temps apostòlics; donada la pau a l'Església per l'Edicte de Constantí, és quan els Bisbes com a curadors dels pobres o dels seus béns, del *patrimonium pauperum*, els esmerçaren en la fundació de cases per a remeiar les diverses necessitats; i vista ben prompte la seva utilitat s'estengué l'erecció d'hospitals per les diverses Esglésies. Diu que fins el mateix emperador Julià l'apòstata, gran perseguidor de l'Església, amb tot i això, proposava als infidels la construcció d'hospitals, posant a la seva vista l'exemple dels cristians. Si eren els Bisbes com a administradors dels pobres els que havien ideat i fundat els establiments de beneficència, no és estrany que tinguessin a més de l'administració espiritual, ordinàriament també la temporal. Sembla que el primer hospital fundat a Europa seria l'hospital de Lion, començat l'any 540, havent estat confirmada la seva fundació en el cinquè Concili d'Orleans. (7).

No intentem, ni disposem de temps per a fer la història de la beneficència, tan sols volem fixar-nos per un moment, en aquest caire nou que va prendre amb la fundació dels públics establiments de la mateixa. Les fundacions benèfiques vénen a ésser nous organismes amb personalitat civil com a *piae causae*, protegits per les lleis, veritables institucions morals o socials i també jurídiques.

Es parla molt en la vida ordinària d'institucions, i no sé si alguns de vosaltres us heu mai fixat ben bé en el seu significat: l'institució ve a ésser l'organisme que serveix per a la personificació i realització pràctica d'una idea o d'un fi a través del temps, donada la limitació del poder i de la vida de l'home individu i àdhuc de la feblesa i inconstància de la seva voluntat per a poder-los realitzar particularment i d'una manera permanent. (8).

Heus ací l'immens progrés social i jurídic que suposa per aquells tan lluyans temps, la creació dels nous éssers amb personalitat pròpia, o sigui, amb capacitat de drets i obligacions. Convé d'una manera especial fixar-nos en aquest punt, per ço que després havem de veure i fonamentar. Segons Narcís Pla feia constar, en un ben documentat treball inclòs en la "Miscelànea" de la Revista Jurídica de Catalunya—any 1899—mes d'Octubre, a l'Església correspon la glòria d'haver augmentat amb aquesta veritat el cabal dels coneixements humans, mantenint sempre en peu front a front a les doctrines individualistes dels segles divuit i dinou, l'obligació de respectar l'existència i la facultat d'adquirir a les persones morals; i el no haver abandonat

jamai la noció tan combatuda durant la primera meitat del passat segle, de què un patrimoni, una fundació, pugui relacionar-se jurídica i econòmicament amb una institució i un dret pugui exercitar-se al través dels segles a nom d'una idea. I modernament els més eminents pensadors de les més oposades escoles i la generalitat dels positivistes, sostenen la realitat i naturalitat de la persona moral o social que l'Estat no crea sinó que l'ha de reconèixer, sempre i on existeixi amb substantivitat pròpia i racionalitat de fi, divers dels particulars dels seus components. (9).

El Codi Napoleó, ni menys feia esment de les persones morals o socials. Més progressiu en això el nostre Codi civil i responent, sens dubte, en part a les modernes orientacions, reconeix en el seu article 35 com a persones, això és, com a éssers capaços de drets i obligacions, a les corporacions, associacions i fundacions d'interès públic reconegudes per la llei, començant la seva personalitat des de l'instant que segons dret quedin vàlidament constituïdes; i en un segon número s'ocupa de la personalitat de les associacions d'interès particular. Fixant-nos solament en les d'interès públic, veiem que, en general, es parla de reconeixement i no de creació, i això seria digne de lloança, llàstima que usi encara el nom de persones jurídiques, que sembla que ens recordi allò de la ficció de dret, i no les anomeni persones socials o morals que respon millor al concepte modern de naturalitat de les mateixes; i que al reglar la seva capacitat, després de reconèixer-la en un principi general bastant acceptable, en referir-se als establiments de beneficència, únics que en aquests moments ens interessen, es remeti a ço que disposin les lleis especials, i el que és més greu, que les lleis especials en la matèria, siguin limitatives de la lliure possessió de béns immobles.

Quedem, doncs, en què la personalització dels establiments de beneficència (i el mateix diríem dels d'instrucció si d'ells havíem de tractar), sempre deu considerar-se com un avenç jurídic social, molt conforme a la naturalesa de la humana societat; tant en ço que faci referència al reconeixement de la seva existència, com en el de la seva capacitat que no deu tenir altres límits que als exigits per la justícia i la moral. I és, com a més superior, el mitjà pràcticament més eficaç per al desenrotlló d'una idea, d'un fi benèfic, d'una manera permanent a través de les generacions, unint d'un modo sublim, la idea, el fi, amb els mitjans materials per a la seva realització pràctica, o sigui, amb un patrimoni, (10) en el sentit més ample d'aquesta paraula, quan es tracta d'una fundació, en la que l'organisme, els individus que la personifiquen, no són socis ni elements pròpiament integrants de la persona social i solen ésser patrons o més generalment patronats formats per persones especialitzades o quan menys independitzades per a poder realitzar o dirigir la realització pràctica dels enlairats fins benèfics dels establiments, lliures, en quant sigui possible, d'estranyes ingerències pertorbadores.

Tan sols per a donar una idea del desenrotllo de la beneficència en l'última meitat de l'Edat Mitja direm que tal va ésser el seu augment a Espanya que s'ha dit que Sevilla comptava amb 100 establiments, Toledo 23, i Salamanca, 36. (11).

Però, fixem-nos que per una banda, el renaixement dels estudis de l'antiguitat clàssica, des de mitjans del catorzè segle, devia naturalment recordar i posar aviat de moda les idees del cesarisme romà; i al sobrevenir, en el quinzè, el protestantisme amb el seu exagerat individualisme no solament per a l'enteniment si que també per la voluntat, devia per sa pròpia naturalesa resultar de primer antuvi enemic de les benèfiques institucions i destructor de les existents; i així cal observar que allí on conserven quelcom d'organització afavorint les idees cesaristes de què abans parlàvem passen a ésser un instrument del poder civil; i aviat podem notar els corrents secularitzadors de la beneficència. Afortunadament per als pobres, les idees que molt més enllà Montesquieu sostenia contra els hospitals aplaudint les destruccions d'Enric d'Anglaterra, no s'havien seguit en la pràctica per l'Europa i deixant apart les preocupacions d'època, amb més o menys modificacions, es va en definitiva seguir el sistema ensenyat pel catolicisme, quan menys d'una manera general. (12).

Així i tot, en més d'una ocasió els béns dels establiments de beneficència han passat a mans dels Estats, amb greu perjudici dels necessitats. Segons afirma un autor, solament els béns dels hospitals confiscats per la Convenció francesa valien llavors prop de 800 milions de francs. Veritat és que la Revolució va proclamar que no hi hauria més pobres que els que ho volguessin ésser, i que a més va donar als nens de la beneficència el pompós nom de fills de la pàtria; però, l'Estat s'apoderà de l'actiu dels establiments benèfics perquè li semblava essencial portar-los cap a un centre comú des d'on atendre les necessitats, i mentre es feien grans negocis amb les vendes de les propietats dels pobres, els socorsos esperats no arribaven del centre a la perifèria, i els asils de beneficència es convertien en asils de la mor; foren a milers les innocents criatures que moriren víctimes de tant d'abandó; direm, per via d'exemple, que a Metz per no poder pagar a les dides foren enviats a l'hospici 1.500 nens, on moriren per falta d'aliments. En acabar-se dit període, segons paraules textuais d'un autor tan poc suspecte pel cas com Taine "no hi havia mitjà per a donar una tassa de caldo a un malalt". (13).

Ara bé, jo he aportat aquestes dades no tant per a fer història, com perquè poguéssim fer-ne un petit estudi experimental de la faisó com es presenta en la pràctica l'esmentat sistema de beneficència. Heus ací els principis en què es fonamentava: atendre a la subsistència del pobre era un deute nacional, a què el pobre tenia dret; i en resum es proclamaven tres principis tots prou funestos: l'organització de la caritat legal, despullar del seu patri-

moni als pobres i supressió de la iniciativa privada. Els resultats ja els havem vist. (14).

Això ens porta dreturerament a l'estudi d'un greu problema de la beneficència pública, o sigui, el de: Quins són els deures i els drets de l'Estat en matèria de beneficència? Quins són els deures de l'Estat en la cura i socors de l'indigent que mancat de mitjans propis, necessita de l'auxili aliè per a mantenir-se?

Enlairant un xic més la qüestió, preguntem: Quina és la missió de l'Estat en el ram de la beneficència? Totes les escoles sense cap dubte ni vacil·lació ens poden amb unanimitat contestar que la mateixa que en els altres rams, això és servir el dret en quant li pertanyi dintre el seu propi ordre de les relacions temporals. Però, que és el dret en el sentit dit i com a missió de l'Estat? Heus ací la qüestió batallona sobre la que es diuen més disbarats segons el concepte que d'ell es formi cada escola, des dels panteistes i socialistes fins als individualistes més exagerats; i en va buscarem en les escoles harmòniques o eclèctiques una solució que a tots agradi.

Nosaltres afirmarem des d'ara que la noció del dret que podríem anomenar estatal, com la de tot dret, s'ha de fonamentar en la del deure, i que no pot limitar-se al *alterum non laedere*, al no fer mal a ningú, sinó que és necessari aquest fi d'ajuda tan congruent amb els principis de la caritat cristiana, apartant-nos així mateix dels errors de Kant, perquè el dret és quelcom més que un límit de les llibertats individuals, suposa obligació d'ajudar, i així mateix dels de Krausse, (15) perquè no és el dret una absorció total de la vida individual ni social: per a nosaltres l'Estat en realitzar el seu dret, inspirat per dits principis, deu fixar les regles per a conservar les relacions essencials a la subsistència de la societat que governa i al seu normal desenvolupament, dintre sempre de l'ordre propi de la seva competència, això és de l'ordre de les relacions temporals.

Amb la vista fixa en aquests principis fonamentals, fàcil ens serà aclarir la missió de l'Estat envers la beneficència. La societat és natural i necessària a l'home, però està destinada per la providència a servir d'empar i ajuda a la insuficiència de l'individu; per tant l'Estat té el deure de protegir l'activitat privada i remoure els seus obstacles quan l'individu per si sol no pugui superar-los; aquesta manera de promoure, respectar i facilitar, sempre, naturalment, dins dels límits de la licitud i honestat, les mocions individuals i socials, (16) té perfecta i preferent aplicació també dins de la beneficència. La beneficència oficial en el desenrotllo de les modernes societats sempre tindrà a més a més, i d'una manera supletòria de les iniciatives socials, un ample camp d'operacions, tant per arribar, dintre dels deures socials propis, al socors de l'indigent, allà on no arribi la beneficència particular, com per a coordinar-se amb aquesta, respectant la seva independència i

fora d'ingerències abusives, per tal d'augmentar el total rendiment, evitar duplicitat de serveis, estimular l'empleu més intel·ligent dels mateixos i trobar en l'esmentada beneficència particular, un dels més eficaces auxiliars. Més, convé que els establiments benèfics oficials se'ls faci viure tant com sigui possible apartats de la política i de la burocràcia i de la mateixa tutela estatal i que sigui exercida llur missió benèfica corrent a càrrec de juntes o patronats; ho recomana persona tan competent com el senyor Puig i Alfonso, de l'Hospital clínic de Barcelona, en la seva ponència del Congrés de l'Exposició Universal, (17), al·legant que així es posen en mans de persones especialitzades les institucions; treient a collació els bons resultats dels assaigs portats a cap a Barcelona i el tenir a Catalunya institucions de caràcter públic admirablement governades gràcies als elements designats per a la seva cura. I en una altra ponència presentada per la Diputació de Barcelona al Congrés de Municipis i Assembla de Diputacions, de la pròpia ciutat, (18) es proposa el règim per mitjà de juntes especials per a cada establiment amb la deguda representació de l'Ajuntament, quan l'establiment és municipal, dels interessos morals i sanitaris i de persones especialitzades en la matèria. Nosaltres creiem, per observació pràctica recollida, que les esmentades juntes no deuen ésser massa nombroses per a la bona administració, sense perjudici de l'alta inspecció a qui correspongui; però sempre dintre de la possible llibertat d'iniciativa. La mateixa ponència fa constar que com la major part d'establiments tenen per origen una fundació benèfica amb personalitat pròpia (recordi's ço que ja havem dit sobre el particular); convé conservar la seva vida independentment perquè les persones pietoses puguin fer-los donacions en vida i llegats, naturalment, per a després de la mort. En té molta d'importància l'esmentada observació, per tal que es tingui present sempre que s'organitzin establiments benèfics municipals, per a fer-ne l'ús possible en cada cas. Mereix especial menció a aquest respecte, com a detall experimental, el règim per una junta mixta, de la casa de Beneficència provincial de Tarragona, des de l'any 1919, amb certa autonomia. És veritat que el canvi de règim coincidí, segons sembla, amb el cobrament d'un llegat quantiós i que més tard tingué l'ajut de la Mancomunitat; de totes maneres, segons és de veure en un fascicle recentment publicat, en dita casa de Beneficència, quan el seu antic règim i en el seu vell edifici, s'ofrenaven a la mort —segons allí es diu— el nombre de nens ingressats en un any, i uns quants més que els anys anteriors havien pogut escapar de la mort. No és veritat que això és horrorós i sembla que recordi allò que dèiem del Veladro i de la Columna Lactària? Dones bé, amb el nou règim—com es fa constar—avui és un establiment model en la seva naturalesa, amb grans millors de jardins, pavellons nous, etc.; i es diu que sembla més bé un sanatori, cooperant al seu

èxit amb entusiasme la Direcció, les Filles de la Caritat i els demés elements de la casa.

Creiem molt convenient també l'organització d'un secretariat, junta municipal o el que sigui, ja que el nom no fa la cosa, a ésser possible integrada per elements dels diversos patronats o juntes i amb representats de la beneficència particular, per tal de facilitar la investigació i comprovació de les necessitats i la coordinació dels serveis sense minva de l'autonomia i atribucions de cada establiment, i a manera, com si diguéssim, d'una borsa de la beneficència en profit dels vertaders necessitats i per evitar l'explotació de la mateixa. Citarem com exemples a aquest efecte dos sistemes implantats a l'estranger, el de Elberfeld i el de Gablenz. El primer implantat en la dita ciutat alemanya en 1853 i estès per moltes altres poblacions alemanyes i austriagues, suposa l'existència d'una comissió central que representa la beneficència pública i vàries altres de locals que representen la privada i visiten els necessitats; és un sistema molt semblant al de les Conferències de Sant Vicents dels països catòlics, amb la diferència que aquestes no compten més que amb les almoines privades, però a les que seria molt fàcil aplicar el dit sistema, que en la ciutat on es va fundar ha donat tan bon resultat, que en vint anys, l'indigència ha passat del vuit per cent, al u i sext per cent. El segon dels dits sistemes establerts en la dita ciutat bohèmia, consisteix en delegar tota la cura de la beneficència en una Associació. (19). Tenim ací quelcom semblant, encara que sols amb fins parcials, en la Junta d'Extinció de la Mendicitat, subvencionada per l'Ajuntament que hi està representat, i de la que formen part altres benemèrits ciutadans independents i entusiastes per l'èxit del seu comès benèfic, i per a la cerca de cabals particulars amb què poder atendre a les despeses de l'obra desproporcionadament superiors a la subvenció municipal. Llàstima que no es pugui arribar a la construcció de dormitoris per a l'estància més o menys accidental dels pobres captaires que en tinguin urgent necessitat, per manca de mitjans econòmics. En fi, en èpoques de desorganització social, en què per a deshonra de la societat, han desaparegut les iniciatives benèfiques particulars a l'extrem de córrer greus perills els pobres necessitats, no essent suficients per a remeiar les necessitats ni la beneficència ordinària privada ni pública, no hi ha dubte que pot venir el cas de què l'Estat tingui el deure de recórrer, com a un mal necessari, al sistema d'assistència pública, sense oblidar, està clar, les mides preferents de procurar remoure les causes de dit estat de coses, amb aquell conjunt de disposicions que per son natural afavoreixin el bé comú i principalment la moralitat i treball, i les institucions d'estalvi i previsió. Els resultats, però, de l'assistència legal no l'afavoreixen pas: Cauwes ens diu que o és inhumana o impotent; i Chevalier, que extingeix tot sentiment d'honor i dignitat en el que a ella acut; a més hi ve involucrada la qüestió de les contribucions es-

pecials i l'assenyalament del domicili del socors, ço que porta moltes de complicacions i abusos (20); per tant, acabarem afirmant que la necessitat d'haver d'acudir a l'assistència legal, suposa un estat anormal, que és una vergonya per a la societat i una crua necessitat jurídica per l'Estat que es vegi obligat a emprar-la.

* * *

Legislació vigent a Espanya: La nostra legislació de beneficència per la seva antiguitat no pot menys de resultar deficient; i encara bastant embullada per les reformes parcials de què ha estat objecte. En la beneficència pública sembla que la base fonamental devem buscar-la en la Llei de 1849, el Reglament de 1852 i la Instrucció de 1885, referent aquesta última als establiments de Beneficència general; hi ha altres reglaments especials, a més de moltes de disposicions aïllades; i això, sense esmentar els nous Estatuts provincial i municipal, que també modifiquen el ram de Beneficència. Sols farem remarcar alguns dels principis generals en què es funda l'esmentada legislació.

La Beneficència es divideix en pública i privada; i pertanyen a la beneficència pública (única de què devem ocupar-nos, i que millor seria anomenar-la oficial), els establiments sostinguts per l'Estat, la província o el municipi; però no els auxiliats amb subvenció no necessària per a la seva subsistència. A més a més, es consideren, per l'Estat, públiques certes fundacions el patronat de les quals ha desaparegut. Els establiments públics poden ésser de Beneficència general, pagats per l'Estat; provincials o municipals. Segons la legislació orgànica, els primers tenen per objecte el curar de les necessitats de caràcter permanent o que demanen una atenció especial; els segons, o provincials, tenen de curar de les malalties ordinàries, dels impeditos per al treball i dels menors privats de família; quedant per a les atencions municipals les necessitats accidentals, malalties passatgeres, la conducció als establiments provincials o de l'Estat i la Beneficència domiciliària. Veritat és que avui dia, com feia observar el senyor Puig i Alfonso, potser resulti la dita classificació modificada pels Estatuts provincial i municipal, però també afirma el referit senyor que l'esmentada classificació, ni abans ni després mai no s'ha portat a la pràctica, essent, diu, l'Estat el primer en faltar a la seva missió. En el concepte de generals, realment, hi figuren un petit nombre d'establiments.

A la "província" se li encarreguen importantíssimes funcions benèfiques, que es concreten més que a l'Estatut, en el reglament de Sanitat provincial; s'estableix, sembla, el domicili benèfic per a l'indigència i la demència, per raó de naturalesa o residència de deu anys en la província; de manera que en últim terme és el municipi propi el que ha de sufragar la despesa; a més

noti's bé que la Diputació pot concertar els serveis amb altres establiments públics o privats de la mateixa "província": i deu atendre a maternitat i expòsits, hospital, casa de caritat i dement; a instituts d'higiene (comptant amb el 1 % dels pressupostos municipals; però es poden deslligar del citat pagament, mitjançant condicions, els Ajuntaments de certa importància que tinguin ben organitzats els serveis sanitaris); deu atendre també la "província" la puericultura, i l'assistència infantil; la Diputació deu fomentar les institucions que hi hagi a la "província" (faig notar això, per la que tenim ací a Reus); per als dement pot contractar els serveis amb establiment de dintre o fora de la "província", i per altres atencions pot en certs casos acudir a sanatoris també particulars. Ens és impossible concretar més en aquests moments. (21).

L'Estatut Municipal, després d'obligar els Ajuntaments, segons el seu article 208, a proporcionar metge i medicines a les famílies pobres; en l'article 210 disposa: "Els pressupostos municipals no podran tenir consignació per a socorsos domiciliaris. No s'admetran altres partides de Beneficència municipal que les corresponents a establiments organitzats i dirigits pel mateix Ajuntament, o a concerts entre aquest i establiments benèfics d'altra Corporació".

Després dels principis que havem sentat i a la vista d'aquest text, creiem que sobra tot comentari; propera la reforma de la legislació municipal, cal, però, tenir-lo present per fer opinió en contra del mateix, que d'aplicar-se priva de les funcions benèfiques més naturals a la Beneficència pública municipal. Ja hem vist que dintre la legislació anterior semblava que tenia per base l'assistència domiciliària, apart de les necessitats accidentals. I el bo és que el Reglament de Sanitat municipal, publicat amb la mateixa signatura que l'Estatut, però sortit, com és natural, d'un altre centre burocràtic, l'any següent, imposa als Ajuntaments obligació de subministrar recursos per a l'assistència domiciliària gratuïta i hospitalària allí on existeixi, i per a socorsos en diners per a les despeses de tractaments hidromineralis i altres, fora de la localitat; i sembla, que a les ordres de les Juntes municipals de Beneficència. Està conforme que siguin les citades juntes o altres les encarregades, però de l'article abans transcrit no es deduïa tal cosa; a més a més, sempre queda en peu la segona part; tingui's present, però, l'observació del senyor Puig i Alfonso de què ni abans dels Estatuts ni després ha estat mai una realitat pràctica la classificació de desllinde de les respectives funcions benèfiques de l'Estat, província i municipi. Tampoc, doncs, presumim que ho hagi estat la de la dita segona part de l'article 210.

Entre el gran nombre de disposicions sobre beneficència, n'hi figura una que citarem per l'aplicació local que se'n pogué fer. Em refereixo al decret de 27 abril de 1875, creant a Madrid una Junta de Senyores, amb relació amb altres institucions benèfiques i demés Juntes de Senyores; a la qui pertocuen

funcions d'inspecció i ajuda a la Beneficència. Deu també promoure, l'esmentada Junta, el nomenament d'altres Juntes semblants en totes les poblacions on sigui possible.

* * *

Anem ara a dedicar quatre paraules a cada una de les conclusions que per haver-se fet públiques ja coneixeu. Procurarem deduir-les en gran part dels principis sentats i relacionar-les amb la beneficència reusenca. Per haver volgut atendre deferent i sense més dilacions, a les indicacions del vostre digne President, després de la recent indisposició per mi soferta, no ho estranyeu si per la premura del temps resulten quelcom migrades les dades obtingudes i el degut complement d'aquest treball.

* * *

La primera Conclusió diu:

"Necessitat per part de l'Estat de respectar i protegir les mocions benèfiques de l'individu, de la família i de les persones socials".

Es desprèn clarament dels principis jurídics aplicables a beneficència que hem sostingut. Jo no crec que en aquesta casa hi hagi ningú que deixi d'aprovar la citada conclusió; puix que, heu de tenir prou presents les generoses iniciatives i cooperacions ciutadanes benèfiques i docents de vostre protector. Procurem, doncs, proclamar ben alt l'agraïment, respecte i protecció que mereix tota moció benèfica; i per a nosaltres d'una manera particular, quan resulti a favor de nostra benvolguda ciutat.

La segona: "La beneficència oficial ha de suplir les deficiències de la beneficència privada".

La beneficència pública, o sigui la que nosaltres anomenem oficial, en el seu desenrotllo deu guardar una proporció inversa al desenrotllo de la beneficència privada; vull dir, que, com més desenrotllo tingui la darrera menys necessitat tindrà d'estendre's la primera. Això també és dedueix dels raonaments fets en el text. I situant-nos a Reus, preguntem: Hi hauria ningú que pogués amb fonament pensar en l'erecció d'un Asil provincial per a dements, mentre es compta amb els bons serveis tècnics de l'"Institut Pere Mata", d'aquesta ciutat, que encara que no sigui un establiment de beneficència en el sentit estricte de la paraula, en ell hi poden rebre adequat compliment les obligacions benèfiques "provincials" de la seva especialitat; ja que, tant per la modernitat dels seus elements tècnics, com per la competència dels seus dirigents professionals, honra a la ciutat que el té dintre del seu terme? Hi

hauria ningú, pregunto de nou, que patrocinés fundar un Institut de Puericultura, provincial o municipal, ací a Reus, on en tenim ja un, degut a la iniciativa del vostre alludit protector que el fundà secundant els entusiasmes que per la idea que l'Institut realitza, anys ha que sentia son actual Director? Crec que amb aquestes indicacions donareu per explicat el sentit de la segona conclusió.

Diu la tercera: "En l'ample camp d'acció que en aquest punt ofereixen les societats modernes, l'Estat ha de procurar apartar els seus establiments benèfics de la política i de les excessives ingerències administratives, procurant concedir-los personalitat pròpia sota els règims de Patronats".

Així mateix ve fonamentada en el text l'anterior conclusió. Gairebé tots els establiments benèfics estan sota el règim de Juntes o Patronats, també els de Reus hi havien estat.

Jo fullejant els Annals d'en Bofarull, he trobat que en l'any 1697, es començà a usar el nom d'Administradors per als de l'Hospital; i eren com a delegats del Municipi en número de sis. En 1773, també hi havia o es nomenaren sis Administradors particulars de l'Hospital; en 1835, hi va haver—es diu—contínues renovacions en l'Administració, i aquesta pren el nom de Junta de Beneficència. En els citats Annals s'adverteix l'existència d'algunes anomalies en el període subsegüent, i durant bastants anys. Sabem aquells temps el que foren mantes vegades d'atzarosos. Sembla que cedit l'ex-convent de Sant Joan i el seu Hort per a l'Hospital, es feren parcelacions, vendes, etc., que l'autor dels Annals no aprova. En 1865, any a què arriben les dades dels esmentats Annals, encara hi havia Junta. En quant a Casa de la Caritat puc afirmar, per haver tingut ocasió de veure un document autèntic, que en 1842 era representada per una Junta de Beneficència; i que creiem que continuaria llarg temps sota el dit règim.

La quarta diu: "L'assistència legal en el cas de desorganització social, pot arribar a ésser una crua necessitat jurídica".

No res caldria que afegíssim a les allegacions fetes. Solament una petita observació: els aturs forçosos de cada dia prenen nou increment; recordeu aquella teoria econòmica que compara les repercussions econòmiques a la taca d'oli que es va estenent; i sempre val més estar previnguts. Dones bé, jo pregunto: El projectat emprèstit municipal, ben administrat, no podria ésser una solució per a facilitar treball evitant o atenuant la possible crisi per un mitjà tan honrós i beneficiós per a tots? Jo ho deixo a la vostra consideració.

Diu la cinquena conclusió: "El Municipi és el centre més natural de la beneficència oficial, o de l'assistència legal, quan aquesta es faci necessària".

Es el Municipi com una natural extensió de la família. Avui dia està generalitzada l'opinió que el considera centre de la beneficència oficial; determinant-se, mitjançant certes regles, el domicili del socors. Ja hem vist els principis de l'Estatut provincial sobre el particular. (22).

La conclusió sisena diu: "Convé promoure la reforma de l'Estatut Municipal en el sentit de facilitar la lliure assistència familiar i domiciliària i d'obtenir més autonomia per a regular les relacions econòmiques i de serveis de la beneficència pública amb les institucions de la beneficència privada".

Per a fonamentar-la recordi's ço que havem dit de l'Estatut Municipal. (23)

La penúltima diu: "La reorganització de la beneficència oficial de Reus caldria que s'inspirés en els dits principis dintre d'allò que permetés la legislació vigent en fer-se la reforma; procurant en el possible els règims de Patronats".

Amb les anteriors queda ja justificada. Si parlo de la legislació en fer-se la reforma, és perquè crec anem cap a una fonda reforma de l'Estatut; i així, no val la pena de fixar-se massa, en aquests moments, amb el que disposi, per la raó esmentada, i penso també per la seva falta d'adaptació a la realitat, en aquest particular, com ja hem vist. Quan es fes una reforma del règim dels establiments benèfics locals, seria qüestió llavors de veure el que el dret positiu permeti.

I finalment l'octava conclusió diu: "El ram de Cementiris, en l'Administració Municipal, caldria que s'agregués a la Delegació de Beneficència, posant el mateix sota el corresponent règim d'una Junta, i no deuria ésser font d'ingressos per a l'Ajuntament; i si en resultessin, aplicar-los a beneficència".

Em limitaré a dir quelcom sobre ella per a justificar-la. Ja els antics romans consideraven la sepultura com a cosa que estava fora del comerç dels homes; ço que vol dir que no es podia comprar ni vendre, ni per tant, posar-hi preu. Jo la primera vegada que vaig llegir les tarifes de inhumanacions, successió hereditària, títols, traspessos i que sé jo quantes coses més de cementiris, vaig quedar corprès. (24). Es precis un estudi seriós d'aquesta qüestió; i el millor seria que governat, el Cementiri, per una Junta, com abans estava, es partís del principi de què el Cementiri no deu ésser font d'ingressos, i que si algun sobrant hi havia s'apliqués a Beneficència. A Barcelona sembla que van unides les Delegacions municipals de Beneficència i Cementiris; i és molt natural que es relacionin ambdós rams. A Tarragona la Junta de l'Hospital administra el Cementiri, i a Vic és governat per una Junta especial. Persona ben autoritzada d'aquesta Casa em deia, l'altre dia, que a Barcelona resulta el Cementiri més econòmic que a Reus, podria molt ben ésser, quant menys atenent a la respectiva importància d'ambdues poblacions.

He volgut fer aquestes observacions per si cauen en terreny abonat, jo repeteixo, entenc que els Cementiris no deuen ésser fonts d'ingressos; a més a més, voldria no pogués donar-se el cas de què una persona que ja hagi tingut prou contrarietat de tornar a menys, com vulgarment es diu, no veiés més amargada la seva existència per la idea de preveure que per falta de recursos econòmics, no podrà ésser soterrada en la sepultura dels seus majors.

He dit.

LES INTERVENCIONS

Finida la interessant dissertació del ponent la presidència obre discussió sobre les conclusions i seguidament cedeix la paraula al senyor Antoni Correig i Clapés el qual diu que vol parlar com a individu que pertany a la Junta Autònoma d'Extinció de la Mendicitat. En primer terme elogia el parlament brillant del senyor Bonaventura Font i Ferran al qual felicita efusivament. Continua explicant com fou creada a la nostra ciutat, a l'any 1919, la Junta Autònoma d'Extinció de la Mendicitat per l'alcalde d'aleshores senyor Jaume Simó i Bofarull i afegeix que Reus té d'estar agraït a l'esmentat senyor Simó perquè amb la seva gesta i cooperació a l'obra de la qual fa esment, va desaparèixer el trist espectacle que oferien els pobres demanant almoïna pels carrers i places de la ciutat.

De moment, doncs, es creà un menjador per als pobres i després es procurà que tots els que allí són socorreguts tinguin el corresponent domicili sense necessitat de veure's privats de soplug per manca de disponibilitat econòmica. Falta encara el darrer aspecte de l'obra començada i és la construcció d'un alberg nocturn per als passavolants.

Aquesta admirable institució, diu el senyor Correig, es sosté de l'ajut que en primer lloc li dóna l'Ajuntament, i en segon de subvencions per quotes mensuals i de donatius que hi aporten les famílies reusenques, en dies de joia o de tristor.

Avui per avui, l'esmentada institució a més a més de facilitar menjar als necessitats, procura donar-los-hi espadenyas i alguna altre prenda de vestir així com els facilita sabó per a rentar-se, però com ha dit entra dintre la finalitat que persegueix la Junta poder construir habitacions, on puguin dormir els pobres que, de pas per la nostra ciutat, no tenen lloc on poder-se hostatjar.

Procura la Junta A. d'E. de la M. fer tot el que bonament pot dintre de la seva capacitat econòmica, diu el senyor Correig, i seria molt agradable que aquesta ens permetés de complir el nostre programa en aquest aspecte de la Beneficència per la qual cosa en aquest moment, aprofito l'avinentesa per a

remarcar l'obra social que portem a cap i per tal de completar-la, crido l'atenció dels particulars, industrials i comerciants, perquè vulguin figurar a les llistes de socis protectors de l'esmentada Junta a la qual tinc l'honor de pertànyer.

El Sr. Font, agraeix l'elogi que li ha adreçat el Sr. Correig i manifesta que ja coneixia l'origen de la J. A. d'E. de la M. així com també el seu desenvolupament la qual cosa ha fet que en el seu modest treball se'n fes ressò per tal com referma el seu criteri sobre les conclusions presentades.

I no desitjant cap altre concurrent fer ús de la paraula, tot seguit el senyor President dóna per acabat l'acte que és coronat per una llarga ovació que la concurrència tributa al senyor Font per la seva interessant conversa.

(1) El Trust del Capital i el Sindicat obrer. Revista Jurídica de Catalunya. 1910, pàg. 122.

(2) "El Debate".

(3) Volum del Primer Congrés de Beneficència Nacional. Barcelona, pàg. 278.

(4) Balmes. El Protestantisme, vol. 2on, cap. 33. Beneficència pública.

(5) Orodea. Història d'Espanya. Avila, any 1886, pàg. 76.

(6) Pot consultar-se amb fruit l'Enciclopèdia Espasa, paraula Beneficència.

(7) Sobre antecedents històrics, vegi's l'obra citada d'en Balmes i l'esmentada Enciclopèdia.

(8) Vegi's Balmes, obra citada, vol. 2on, pàgines 106, 125 i 226, de l'edició de 1900.

(9) Contra la poderosa opinió científica moderna a favor del reconeixement de les persones morals o socials, li sembla a l'autor de l'esmentat treball, que res no hi han de poder les antiquades teories de la ficció jurídica del dret romà, ni les dels enciclopedistes del segle divuit. En té molta d'importància el fonamentar i fixar amb claredat aquests principis, que avui professen gairebé la totalitat dels més eminents pensadors de les escoles de ben diversa procedència per tal d'evitar que després en la pràctica s'obri d'una manera inconseqüent. Ells són la base en la que es recolza la necessitat per part de l'Estat de reconèixer la personalitat dels establiments benèfics, com la dels d'instrucció i altres entitats morals o socials, per exemple, el municipi, la regió individualitzada, etc.; solament la il·licitud o la immoralitat deuen marcar un límit infranquejable per aquest reconeixement de què parlem, allí on hi hagi racionalitat i substantivitat d'un fi propi.

(10) Duran. Memòria sobre les Institucions de Dret civil català. Barcelona, any 1883, pàg. 30. Pla. Revista citada. 1899, pàg. 743.

(11) Enciclopèdia abans esmentada.

(12) Balmes. Obra citada.

(13) Poden ampliar-se les dades i les apreciacions fetes, consultant l'obra d'En Ramon Albó, referent a la Caritat a Barcelona de l'any 1901; llàstima que dita edició està exhaurida i la de 1914 no sabem que contingui la part que ens interessa, i que sota el títol "La Revolución Francesa y la Beneficencia", fou publicada per la Revista Jurídica de Catalunya en l'any 1901, pàgines 529 i següents.

(14) Vegi's el citat treball d'Albó.

(15) Sempre hem procurat que ens servissin de norma en aquest particular les idees jurídiques del nostre benvolgut mestre de Dret Internacional el Doctor En Joan de Déu Trías i Giró; no identificant-nos, ni molt menys, amb les teories del Dret polític d'En Santamaria.

(16) Trias. Revista citada, any 1903, pàg. 83. "La acción social i las instituciones civiles". Discurs llegit com a President de la "Academia de Legislación y Jurisprudencia de Barcelona", en la sessió inaugural de les tasques del citat any.

(17) Vegi's el volum de l'esmentat Congrés de Beneficència.

(18) Està inserit a l'acabament del volum abans alludit.

(19) Enciclopèdia Espasa, Beneficència.

(20) Enciclopèdia Espasa, Beneficència.

(21) En les obres de Dret Administratiu es poden trobar detalls sobre el particular. La per nosaltres consultada és la d'En Santamaria; a més del volum de l'esmentat Congrés i alguns textos legals.

(22) S'ha de procurar la cooperació de la "província", o sigui de la Diputació, per les necessitats que a Reus se socorren d'altres poblacions de la comarca o per atencions de caràcter provincial. Quelcom en aquest sentit es va reconèixer per la Diputació en quant a l'Hospital algun temps enrera.

(23) Caldria procurar en quant sigui possible no destruir la família amb ocasió de la Beneficència. En la sessió tercera, conclusió quinzena de l'esmentat Congrés de Barcelona (pàg. 172 de dit volum), es va proclamar que: "L'assistència familiar domiciliària és la base de la moderna higiene i de l'assistència contemporània".

(24) Vegi's la tarifa dels Pressupostos municipals.